

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.022.01.2020

Pan
Adam Skiba
Prezes Zarządu
Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
w Rzeszowie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046
Zbieranie i oczyszczanie odpadów komunalnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, ul. Zygmuntowska 9, 35-025 Rzeszów, dalej jako: WFOŚiGW albo Fundusz.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Skiba, Prezes Zarządu, od 18 lica 2017 r. (akta kontroli str. 2)
Zakres przedmiotowy kontroli	Finansowanie zadań dotyczących zbierania i oczyszczania odpadów komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed/po tym okresie, mających wpływ na działalność objętą kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Wojciech Machowicz, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/167/2020 z 20 października 2020 r. (akta kontroli str. 1)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia dofinansowywanie przez Fundusz zadań z zakresu gospodarki ściekowej.

Zadania związane z budową, rozbudową i modernizacją systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków, a zwłaszcza ujęte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, znajdowały się na liście przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW.

Środki zaplanowane w ramach gospodarki ściekowej stanowiły najwyższą pozycję wśród dziedzin finansowanych przez WFOŚiGW. Ich wysokość wynikała z możliwości finansowych Funduszu. Środki w kwocie 97.729,8 tys. zł wydatkowane na dofinansowanie przedsięwzięć KPOŚK, nieznacznie przewyższyły wartość zadań ujętych w AKPOŚK 2017 przeznaczonych do finansowania ze środków własnych Funduszu.

Fundusz rzetelnie rozpatrywał wnioski, a umowy na dofinansowanie przedsięwzięć były podpisywane niezwłocznie po podjęciu stosownych uchwał przez organy statutowe WFOŚiGW.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia również działania Funduszu związane z rozliczaniem umów o dofinansowanie zadań z zakresu gospodarki ściekowej, jak również przeprowadzanie kontroli realizowanych zadań oraz monitorowanie osiągniętych efektów rzeczowych i ekologicznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Finansowanie zadań dotyczących zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.

1.1. Planowanie i wydatkowanie środków na finansowanie zadań z zakresu gospodarki ściekowej

Opis stanu faktycznego

a) Rada Nadzorcza WFOŚiGW uchwałą z dnia 30 września 2016 r. przyjęła Strategię działania Funduszu na lata 2017 – 2020. W ramach Strategii wyróżniono pięć priorytetów, w tym priorytet I pn. Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, którego celami szczegółowymi były:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- efektywne i racjonalne korzystanie z zasobów wodnych;
- poprawa poziomu retencji wód powierzchniowych.

W Strategii wskazano, że w latach 2017 – 2020 ważna będzie realizacja przedsięwzięć związanych z uzbrojeniem terenów w systemy kanalizacyjne, podniesienie efektywności oczyszczania ścieków komunalnych, a także propagowaniem i budową przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których taka inwestycja jest najkorzystniejszym rozwiązaniem. W zakresie ścieków przemysłowych wspierana będzie racjonalna gospodarka wodno-ściekowa polegająca m. in. na minimalizacji ilości wytwarzanych ścieków i ich efektywnym oczyszczaniu.

W sposób szczególny uwzględniony będzie istotny w regionie problem, jakim jest brak wystarczających systemów zbierania i oczyszczania ścieków na terenach

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

nieaglomeracyjnych, w szczególności w terenach źródliskowych, cennych przyrodniczo oraz turystycznych, a także w terenach o słabym stanie ekologicznym jednolitych części wód. W tym przypadku ważną będzie realizacja zadań związanych z modernizacją technologii i rozbudową istniejących oczyszczalni ścieków, budową nowych oczyszczalni, zadania związane z budową szczelnych – wybieralnych zbiorników z zapewnieniem kontrolowanego wywozu ścieków oraz budową przydomowych oczyszczalni ścieków dla jednego lub kilku gospodarstw domowych.

(akta kontroli str. 3-39)

W okresie objętym kontrolą w WFOŚiGW realizował zadania związane z gospodarką ściekową w ramach:

- własnych zadań statutowych Funduszu realizowanych w ramach naboru ciągłego,
- Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Programu PRZYJAZNY DOM dla osób fizycznych na inwestycje z zakresu ochrony środowiska.

b) Na poszczególne lata objęte kontrolą Rada Nadzorcza przyjmowała Plany działalności Funduszu. Plan działalności były opracowane na podstawie art. 400h ust. 4 pkt 2 i 4 ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Przy ich opracowaniu kierowano się:

- Strategią działania Funduszu na lata 2017-2020
- listami przedsięwzięć priorytetowych Funduszu na poszczególne lata.

Na każdy rok kalendarzowy okresu objętego kontrolą Rada Nadzorcza Funduszu zatwierdzała listy przedsięwzięć priorytetowych. Główne przedsięwzięcia priorytetowe związane z gospodarką wodno-ściekową, na każdy rok były określone identycznie:

- budowa, rozbudowa i modernizacja systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków, zwłaszcza ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- przeciwdziałanie eutrofizacji wód w zbiornikach zaporowych Solina –Myczkowce i Besko poprzez budowę, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych w zlewniach tych zbiorników,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie budowa zbiorczych systemów odprowadzania ścieków jest ekonomicznie nieuzasadniona.

(akta kontroli str. 40 - 199)

Prezes WFOŚiGW wyjaśnił, że uchwalanie Listy przedsięwzięć priorytetowych poprzedzone jest zasięgnięciem opinii Narodowego Funduszu w zakresie finansowania przedsięwzięć z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi oraz uzgodnieniem z dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w zakresie finansowania przedsięwzięć dotyczących gospodarki wodnej na terenie regionu wodnego (na podstawie art. 400h ust. 4 pkt 3 ustawy POŚ).

Plany działalności na poszczególne lata odzwierciedlają przyjęty kierunek wydatkowania środków określony w Strategii oraz Listach przedsięwzięć priorytetowych poprzez określenie kwot na poszczególne dziedziny. Wskazane w planie działalności kwoty wypłat w podziale na dziedziny w ramach kierunków wydatkowania środków stanowią odzwierciedlenie zamierzeń i najlepszej wiedzy WFOŚiGW w Rzeszowie oraz mają charakter indykatywny. W związku z powyższym podział planowanych środków pożyczkowych i dotacyjnych na poszczególne dziedziny, w tym gospodarkę ściekową odbywa się na podstawie doświadczeń z lat poprzednich w wydatkowaniu środków. Plany te mogą ulegać i ulegają zmianom w trakcie roku, w celu najlepszego dostosowania planu do

potrzeb wnioskodawców, z zachowaniem przyjętej Strategii działania Funduszu i Listy przedsięwzięć priorytetowych na dany rok.

Analizę wykonania planu z lat 2018-2019 oraz planu na rok 2020, a także lat poprzednich wykazuje, że na dziedzinę Gospodarka ściekowa przeznaczano najwyższe kwoty w porównaniu do wszystkich dziedzin.

Przesłankami, którymi kierował się Wojewódzki Fundusz koncentrując środki dla dziedziny Gospodarka ściekowa były działania lat poprzednich, polegające na zdobyciu informacji nt. planowanych inwestycji w województwie podkarpackim. Jednym z działań, jakie podjął Wojewódzki Fundusz w celu określenia zapotrzebowania na środki było wysłanie w grudniu 2015 r. zapytania do wszystkich gmin województwa odnośnie określenia zapotrzebowania środków na realizację zadań polegających na wykonaniu przydomowych oczyszczalni ścieków, lokalnych oczyszczalni ścieków wraz z sieciami kanalizacyjnymi oraz podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego. W wyniku ogromnego zainteresowania gmin i określenia potrzeb znacznie przewyższających możliwości finansowe Funduszu, opiewające na łączną kwotę około 150 mln zł na lata 2016-2023, w 2016 r. wystosowano pismo do NFOŚiGW z propozycją wdrożenia na terenie województwa podkarpackiego programu „Dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków, lokalnych oczyszczalni ścieków wraz z sieciami kanalizacyjnymi oraz podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego”.

W efekcie, w 2019 r. rozpoczęto współpracę z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w zakresie realizacji „Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”. Na podstawie umowy udostępnienia środków podpisanej z NFOŚiGW nr 685/2019/WN9/OW-op-WF/US założono udzielanie dofinansowania w formie pożyczek ze środków NFOŚiGW. Budżet programu wynosi 56.073.521 zł na lata 2019 - 2023.

Utrzymywanie wysokiego poziomu dofinansowania, podyktowane było również zapotrzebowaniem na środki, jakie potencjalni beneficjenci zgłaszali w ramach składanych wniosków. Mając na uwadze, że głównymi Beneficjentami dziedziny Gospodarka ściekowa są jednostki samorządu terytorialnego, zauważyć można korelację pomiędzy wdrażaniem programów unijnych w ramach danej perspektywy, a wzrostem zainteresowania środkami Wojewódzkiego Funduszu celem uzupełnienia wkładu własnego inwestycji, lub finansowania pomostowego.

(akta kontroli str. 200 – 219)

c, e) Kierunki wydatkowania środków finansowych były określane w planach działalności Funduszu.

Plany działalności WFOŚiGW na poszczególne lata zawierały podział środków dotacyjnych dla danej dziedziny. W ramach dziedziny „gospodarka ściekowa” środki zaplanowane w formie dotacji obejmowały środki finansowe dla Programu Przyjazny Dom oraz dla wniosków składanych w ramach naboru ciągłego wynikającego z „Zasad udzielania i umarzania pożyczek...”.

W Planie działalności na 2018 r. przyjęto, że na zadania związane z gospodarką ściekową w formie pożyczek zostanie przeznaczony 40.000 tys. zł, natomiast w formie dotacji 2.500 tys. zł. Wskutek dokonanych w trakcie roku zmian planowana kwota na pożyczki wyniosła 89.800 tys. zł.

W Planie działalności Funduszu na 2019 r. pierwotnie przyjęto, że na zadania związane z gospodarką ściekową w formie pożyczek zostanie przeznaczony 44.000 tys. zł, natomiast w formie dotacji 700 tys. zł. Na skutek dokonywanych w trakcie roku zmian, ostatecznie planowane kwoty środków na finansowanie zadań

związanych z gospodarką ściekową wyniosły dla pożyczek 70.000 tys. zł, a dla dotacji inwestycyjnych 2.100 tys. zł.

W Planie działalności Funduszu na 2020 r. pierwotnie przyjęto, że na zadania związane z gospodarką ściekową w formie pożyczek zostanie przeznaczony 35.000 tys. zł, natomiast w formie dotacji inwestycyjnych wydatków nie planowano. Wskutek dokonywanych w trakcie roku zmian, planowane kwoty środków na finansowanie zadań związanych z gospodarką ściekową wyniosły dla pożyczek 56.400 tys. zł, a dla dotacji inwestycyjnych 968,7 tys. zł.

W rocznych sprawozdaniach z działalności Funduszu za 2018 i 2019 r. dokonane w trakcie roku zmiany w planach działalności uzasadniano okolicznościami, które nie były możliwe do przewidzenia na etapie konstruowania projektu planu na rok następny, ale przede wszystkim informacjami i wnioskami składanymi przez beneficjentów w sprawie zwiększeń lub zmniejszeń pożyczek i dotacji. Prowadzona przez Zarząd bieżąca analiza realizacji planu pozwalała na dokonanie zmian i źródeł finansowania nowych przedsięwzięć.

(akta kontroli str. 40-181)

Zaplanowane środki na zadania realizowane w ramach gospodarki ściekowej pochodziły w przeważającej części ze środków własnych Funduszu. Środki przeznaczone na udzielanie pożyczek na realizację przedsięwzięć w ramach Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych zostały udostępnione przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zgodnie z umową, na okres od 1 października do 15 grudnia 2019 r. była to kwota do 8.081,44 tys. zł, a na okres od 1 stycznia do 15 grudnia 2020 r. kwota do 20.191 tys. zł⁴.

(akta kontroli str. 220 - 249)

d) Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz trybu udzielania i rozliczania dotacji zostały ustalone uchwałą Rady Nadzorczej Funduszu nr 76/2015 z 27 listopada 2015 r. W późniejszym okresie były one wielokrotnie aktualizowane.

Zgodnie z zasadami, finansowanie zadań z dziedziny ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowane jest przez Fundusz w formie:

- udzielania oprocentowanych pożyczek, w tym pożyczek przeznaczonych na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej,

- udzielania dotacji, w tym dopłat do oprocentowania kredytów bankowych.

Udzielanie pożyczek i dotacji oraz przekazywanie środków państwowym jednostkom budżetowym odbywa się na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Nabór wniosków o dofinansowanie odbywa się w sposób ciągły. Wnioski rozpatrywane są sukcesywnie do wyczerpania środków ujętych w planie finansowym i planie działalności na dany rok.

Decyzje o udzieleniu pomocy finansowej podejmuje w drodze uchwały:

- Zarząd Funduszu - w przypadku pożyczki lub dotacji, której wartość jednostkowa jest równa lub niższa niż 0,5% przychodów uzyskanych przez Fundusz w roku poprzednim,

- Rada Nadzorcza na wniosek Zarządu - w przypadku pożyczki lub dotacji, której wartość jednostkowa przekracza 0,5% przychodów uzyskanych przez Fundusz w roku poprzednim.

Pomoc dla podmiotów realizujących przedsięwzięcia proekologiczne w formie:

- pożyczki lub pożyczki łącznie z dotacją może wynosić do 100% kosztów zadania z wyłączeniem przedsiębiorców utworzonych poza sferą użyteczności publicznej,

⁴ Kwota na 2020 r. ustalona aneksem nr 2 do umowy z dnia 16.02.2021 r. Całkowita kwota udostępnionych środków w ramach umowy nr 685/2019/Wn9/OW-op-WF/US z dnia 3.12.2019 r. na okres od 2019 do 2023 r. wynosiła 56.073.521 zł.

- pożyczki lub pożyczki łącznie z dotacją dla przedsiębiorców może wynosić do 80% kosztów zadania,

- dotacji, w tym również przekazania środków państwowym jednostkom budżetowym nie może przekroczyć 80% kosztów zadania, z zastrzeżeniem przewidzianych wyjątków przewidzianych.

Przyznanie pożyczki uzależnione jest od zdolności kredytowej Wnioskodawcy w rozumieniu przepisów prawa bankowego oraz uzyskania odpowiednich zabezpieczeń. Maksymalny okres spłaty pożyczki łącznie z karencją nie może przekraczać 10 lat (a w uzasadnionych przypadkach 15 lat).

Przy udzielaniu pożyczek Fundusz stosuje preferencyjne oprocentowanie. Pożyczka może być częściowo umorzona na wniosek pożyczkobiorcy, po spełnieniu następujących warunków:

- zadanie zostało zrealizowane w terminie umownym,
- został osiągnięty planowany efekt rzeczowy i ekologiczny zadania,
- pożyczkobiorca spłacił, co najmniej 85% pożyczki oraz należne oprocentowanie,
- pożyczkobiorca wywiązuje się z uiszczania opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i za szczególne korzystanie z wód oraz innych zobowiązań w stosunku do Funduszu, a także zobowiązań z tytułu świadczeń publicznoprawnych na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Urzędu Skarbowego,
- spłaty rat kapitałowych i odsetek realizowane były w terminach określonych umową.

Maksymalna wysokość umorzenia pożyczki wynosi 15% udzielonej pożyczki i nie więcej niż kwota pożyczki, która pozostała do spłaty w dniu podejmowania decyzji o umorzeniu.⁵

Wypłata środków dokonywana jest po przedstawieniu dokumentów potwierdzających poniesione koszty, tj.:

- formularza rozliczenia środków wg wzoru określonego przez Zarząd Funduszu,
- kserokopii faktur lub rachunków sprawdzonych pod względem merytorycznym i formalnym oraz zatwierdzonych do wypłaty,
- protokołów stwierdzających wykonanie i odbiór robót będących przedmiotem rozliczenia,
- innych dokumentów wynikających z zawartej umowy.

Obowiązujące w Funduszu Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz trybu udzielania i rozliczania dotacji przez WFOŚiGW oraz Procedury rozpatrywania wniosków o dofinansowanie ze środków WFOŚiGW⁶ nie określały terminów oceny wniosków (o dofinansowanie, płatność oraz rozliczenie końcowe) oraz terminów na podpisanie umowy o dofinansowanie i terminów na przekazanie środków.

Załącznikiem do uchwały są Szczegółowe zasady dofinansowania niektórych zadań z zakresu ochrony środowiska w formie dotacji.

W ramach gospodarki ściekowej wyodrębniono zadania związane z ochroną wód Zbiornika Solina, Zbiornika Myczkowce oraz rzeki San przed zanieczyszczeniami.⁷

Ustalono, że pomoc finansowa w formie dotacji w wysokości do 80% kosztów zadania przeznaczana będzie na zadania związane z ochroną wód Zbiornika Solina i Myczkowce oraz rzeki San przed zanieczyszczeniami - realizowane przez gminy, związki międzygminne, powiaty, związki powiatów, samorząd województwa oraz jednoosobowe spółki jednostek samorządu terytorialnego utworzone w sferze użyteczności publicznej

⁵ Uchwała Nr 3/2018 Rady Nadzorczej Funduszu z dnia 7 lutego 2018 r. wprowadzono zapis, że maksymalna wysokość umorzenia pożyczki wynosi 15% udzielonej pożyczki lecz nie więcej niż 500 tys. zł oraz nie więcej niż kwota pożyczki, która pozostała do spłaty w dniu podejmowanie decyzji o umorzeniu.

⁶ Zarządzenie Nr 11/2017 Prezesa Zarządu WFOŚiGW z dnia 20 września 2017 r. w sprawie procedury rozpatrywania wniosków o dofinansowanie ze środków WFOŚiGW oraz realizacji przyznanej pomocy.

⁷ Zadania te zostały wyodrębnione uchwałą Rady Nadzorczej nr 56/2017 z 6 października 2017 r. w sprawie zmiany zasad udzielania i umarzania pożyczek oraz trybu i zasad udzielania rozliczania dotacji przez WFOŚiGW

Dofinansowywane będą zadania polegające na wyposażeniu terenów miejscowości położonych w zlewniach Zbiorników oraz gmin objętych Programem Strategicznym Błękitny San we właściwą infrastrukturę systemowo rozwiązującą problem odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych (np. budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków wyposażonych w reaktory biologiczne, wykonanie szczelnych wybieralnych zbiorników na ścieki wraz z niezbędną infrastrukturą obsługową).

W przypadku dofinansowania zadań realizowanych na terenach objętych Programem Strategicznym Błękitny San - w pierwszej kolejności dofinansowane będą te zadania, które realizowane są na terenach powiatów o najwyższym odsetku powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych.

Termin naboru wniosków na zadania, ustalono do 30 kwietnia na rok bieżący. Wnioski złożone po terminie naboru, miały być rozpatrywane w przypadku wolnych środków finansowych.

Na realizację innych zadań z zakresu gospodarki ściekowej Fundusz udziela dotacji w wysokości do 80% kosztów zadania, ale nie więcej niż 70.000 zł⁸. Dofinansowane mogą zostać zadania pilne, wymagające niezwłocznego wykonania i mające na celu uniknięcie lub zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska. Nabór wniosków dla tych zadań odbywał się w trybie ciągłym.

(akta kontroli str. 250-408)

Uchwałą Nr 84/2019 z dnia 24 czerwca 2019 r. Rada Nadzorcza Funduszu zatwierdziła zasady udzielania pożyczek na zadania wodno-kanalizacyjne na obszarach poza aglomeracyjnymi, określone w Programie Priorytetowym NFOŚiGW pn. Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Realizując powyższą uchwałę Prezes Zarządu Funduszu Zarządzeniem Nr 23/2019 ustalił zasady postępowania z wnioskami złożonymi w ramach w/w Programu.

Zgodnie z zasadami przy ocenie merytorycznej wniosków należy kierować się dokumentami:

- Programem Priorytetowym Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Regulaminem naboru wniosków w ramach Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- wskaźnikami jednostkowymi kosztów inwestycyjnych.

Wstępna ocena wniosku zakończona jest sporządzeniem Karty oceny wniosku.

Celem podjęcia decyzji o wyborze zadania do dofinansowania przez Zarząd/Radę Nadzorczą sporządzana jest Karta informacyjna zadania.

Warunki dofinansowania i rozliczania określa umowa pożyczki.

Efekt rzeczowy i ekologiczny jest ewidencjonowany proporcjonalnie do zaangażowanych środków zgodnie z Listą efektów środowiskowych, która stanowi załącznik do umowy ramowej udostępnienia środków.

Okres trwałości dla zadania realizowanego dla Programu wynosi 5 lat od daty zakończenia zadania. Oświadczenie o trwałości zadania składane jest po zakończeniu okresu trwałości.

Pożyczka może być częściowo umorzona na wniosek pożyczkobiorcy po spełnieniu warunków określonych w Zasadach udzielania dofinansowania ze środków NFOŚiGW. Pożyczkobiorca do wniosku o umorzenie przedkłada oświadczenie wywiązania się z obowiązku uiszczenia opłat i kar stanowiących przychody

⁸ Wysokość dotacji do 70.000 zł została ustalona uchwałą nr 166/2018 z 17 grudnia 2018 r. Wcześniej dotacja mogła być udzielona do kwoty 100.000 zł.

NFOŚiGW oraz z innych zobowiązań wobec NFOŚiGW w okresie 3 lat poprzedzających złożenie wniosku.

Zasady przewidywały przeprowadzanie kontroli zadań dofinansowanych oraz informowania o nich NFOŚiGW.

Termin składania wniosków w ramach tego Programu w 2019 r. został określony od 1 lipca do 31 sierpnia lub do wyczerpania środków, a w 2020 r. od 3 do 10 lutego lub do wyczerpania środków.

Beneficjentami Programu mogły być jednostki samorządu terytorialnego i ich związki lub podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Wsparciem finansowym objęte było zagospodarowanie ścieków na obszarach poza aglomeracjami ujętymi w KPOŚK. Finansowaniem objęte były również podłączenia do sieci kanalizacyjnej tylko dla gospodarstw domowych (w tym również zarządzanych przez wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe), gospodarstw agroturystycznych, obiektów użyteczności publicznej. Nie były finansowane podłączenia do niezabudowanych nieruchomości oraz budynków, które nie są użytkowane.

(akta kontroli str. 409-463)

27 stycznia 2017 r. Rada Nadzorcza Funduszu uchwaliła Program PRZYJAZNY DOM dla osób fizycznych na inwestycje z zakresu ochrony środowiska. Celem Programu była m.in. ochrona wód i gleby przed zanieczyszczeniami, wsparcie budowy indywidualnych oczyszczalni ścieków o przepustowości do 5 m³/d na obszarach, dla których budowa kanalizacji zbiorczej jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona oraz wsparcie budowy przyłączy kanalizacyjnych na obszarach, gdzie istnieje zbiorczy system kanalizacyjny.

W przypadku budowy przydomowej oczyszczalni ścieków pomoc finansowa udzielana miała być w formie pożyczki w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych. Maksymalny koszt kwalifikowany inwestycji nie mógł być większy niż 15.000 zł. Dofinansowanie w formie dotacji przysługiwało do 20% kosztów kwalifikowanych, nie więcej niż 3.000 zł.

Założono, że Program będzie realizowany w latach 2017-2023, a po pierwszym roku realizacji, Program będzie podlegał ocenie Zarządu i Rady Nadzorczej pod względem jego efektywności.

Uchwałą nr 4/2018 r. z dnia 7 lutego 2018 r. Rada Nadzorcza Funduszu dokonała zmian w Programie, m.in. w ten sposób, że zrezygnowano ze wsparcia budowy przyłączy kanalizacyjnych na obszarach, gdzie istnieje zbiorczy system kanalizacyjny.

Ponadto unormowano, że w przypadku budowy przydomowej oczyszczalni ścieków pomoc finansowa udzielana miała być w formie dotacji w wysokości do 30% kosztów kwalifikowanych, nie więcej niż 4.500 zł. Maksymalny koszt kwalifikowany inwestycji nie mógł być większy niż 15.000 zł. W przypadku, gdy koszt kwalifikowany przekracza 15.000 zł, nadwyżka ponad tą kwotę stanowi koszt niekwalifikowany.

Kolejna aktualizacja Programu została dokonana uchwałą Rady Nadzorczej Nr 9/2019 z 29 marca 2019 r.

Wnioski w ramach tego programu były przyjmowane w terminie od 10 kwietnia 2018 r. do wyczerpania środków przeznaczonych na ten cel, nie dłużej jednak niż do 15 listopada 2018 r. Na realizację zadań w ramach naboru przeznaczono pomoc finansową w formie dotacji w wysokości 500.000 zł na 2018 r.

W 2019 r. termin naboru wniosków określono od 1 lipca do wyczerpania środków przeznaczonych na ten cel, nie dłużej jednak niż do 15 listopada. Na realizację zadań w 2019 r. przeznaczono środki w wysokości 200.000 zł.

Program skierowany był do osób fizycznych, nieprowadzących działalności gospodarczej w miejscu realizacji przedsięwzięcia.

Inwestycje mogły być realizowane tylko na obszarze, na którym nie występuje lub nie jest planowana zbiorcza sieć kanalizacyjna (wnioskodawca powinien dołączyć oświadczenie, iż na terenie nie jest planowana budowa zbiorczej kanalizacji w ciągu najbliższych 3 lat).

Pomocą finansową mogły być objęte inwestycje polegające na zakupie i montażu przydomowych oczyszczalni ścieków bytowych z budynków mieszkalnych, o przepustowości do 5 m³/d spełniających wymogi rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. poz. 1800). Przydomowa oczyszczalnia powinna posiadać certyfikat zgodności z normą PN-EN 12566-3+A2:2013 lub nowszą lub równoważną. Zamontowane urządzenia muszą być fabrycznie nowe i posiadać znak B lub CE. Wykonanie robót powinno być zlecone specjalistycznej firmie, która udzieli gwarancji na zamontowaną instalację.

Ocenie poddawane miały być tylko kompletne wnioski o dofinansowanie, tj. prawidłowo wypełnione i zawierające wszystkie załączniki. Ocena miała być prowadzona w sposób ciągły, a kolejność rozpoczęcia procedury oceny uzależniona od daty złożenia wniosku. W sytuacji gdy kilka wniosków będzie miało tę samą datę wpływu, a przekroczony zostanie limit dotacji określony Regulaminem, o ostatecznym przyznaniu pomocy finansowej decydować miała kolejność numeracji wynikająca z rejestracji wniosków w systemie kancelaryjnym obowiązującym w Funduszu.

Wniosek musiał spełniać wszystkie kryteria w ramach oceny formalno-merytorycznej, tj.:

- wniosek złożony w terminie naboru,
- wniosek złożony na obowiązującym formularzu i w wymaganej formie,
- wniosek wraz załącznikami jest kompletny,
- wnioskodawca mieści się w katalogu wnioskodawców określonych w Regulaminie,
- cel i rodzaj przedsięwzięcia zgodny z Regulaminem,
- realizacja przedsięwzięcia nie jest zakończona przed dniem złożenia wniosku.

Pozytywne rozpatrzenie wniosku skutkuje zawarciem umowy cywilno-prawnej. Po zawarciu umowy i rozliczeniu robót, beneficjent był zobowiązany do dostarczenia dokumentów:

- oryginały protokołu odbioru końcowego przedsięwzięcia i przekazania do eksploatacji,
- oryginały faktur za elementy przedsięwzięcia, na które zgodnie z umową zaplanowano udział środków Funduszu,
- dokumentację fotograficzną wykonanej instalacji,
- kopię pisma skierowanego do Gminy, na terenie której wybudowano przydomową oczyszczalnię ścieków informującego o jej wbudowaniu i oddaniu do użytkowania celem ujęcia instalacji w gminnej ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków,
- rozliczenie zadania wg wzoru określonego w załączniku.

Beneficjent zobowiązany był do potwierdzenia po roku od daty zakończenia zadania liczby osób korzystających z przydomowej oczyszczalni (efekt ekologiczny). Niewywiązanie się z tego obowiązku mogło skutkować rozwiązaniem umowy i wezwaniem do zwrotu przyznanego dofinansowania.

(akta kontroli str. 464-503)

Program Przyjazny Dom w pierwotnych założeniach przyjętych przez Radę Nadzorczą Funduszu miał być realizowany do 2023 r. Od 2020 r. Program nie był już realizowany.

Prezes Zarządu Funduszu wyjaśnił, że zmiany kierunków wsparcia dotacyjnego w 2020 r. wymusiła powódź, która dotknęła województwo podkarpackie. W kilku gminach doszło do dużych strat infrastruktury oraz nagromadzenia ogromnej ilości

odpadów popowodziowych. Wiele, z prawie 430 jednostek ochotniczych straży pożarnych biorących udział w akcjach ratowniczych poniosło straty w sprzęcie i wyposażeniu. Dlatego też Wojewoda Podkarpacki, Marszałek Województwa oraz Przewodniczący Parlamentarnego Klubu Strażaków zwrócili się do Wojewódzkiego Funduszu o zwiększenie budżetu na wyposażenie jednostek osp oraz na utylizację odpadów popowodziowych z zalanych terenów. Potrzeby były duże i niestety nie udało się obsłużyć programu Przyjazny Dom.

Ponadto w lipcu ubiegłego roku WFOSiGW w Rzeszowie przystąpił do ogłoszonego przez Pana Prezydenta RP i Pana Ministra Klimatu ogólnopolskiego programu Moja Woda. Ilość wniosków, które wpłynęły (2.089) oraz dyspozycyjne możliwości kadrowe nie pozwoliły wznowić w 2020 r. lokalnego programu Funduszu na przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W chwili obecnej dokonywana jest ocena możliwości realizacji programu Przyjazny Dom w 2021 r., w ocenie uwzględniany jest stan ilościowy kadry pracowniczej oraz informacje o planowanym ogłoszeniu w dniu jutrzejszym przez Ministra Środowiska i Klimatu, i w ślad za tym przez Funduszu kolejnego naboru w ramach ogólnopolskiego programu Moja Woda oraz planowanym przystąpieniu przez Fundusz do ogólnopolskiego programu Agroenergia. Decyzja w sprawie naboru wniosku może nastąpić nie wcześniej niż w maju br.

Jednocześnie zwracam uwagę, że w ocenie Funduszu program nie budził szerokiego zainteresowania, w latach 2018-2019 wpłynęło łącznie tylko 66 wniosków. Fundusz nie zauważył też zwiększenia zainteresowania programem po zawieszeniu naboru.

(akta kontroli str. 504-505)

f) W okresie od III kwartału 2017 r. do I kwartału 2021 r. łączne wydatki Funduszu na zadania związane z gospodarką ściekową wyniosły 197.049,3 tys. zł, w tym 97.729,8 tys. zł stanowiło dofinansowanie zadań ujętych w AKPOŚK 2017, z tego 191.843,5 stanowiły pożyczki, a 5.205,8 tys. zł dotacje.

W okresie objętym kontrolą łączne wydatki Funduszu na zadania związane z gospodarką ściekową wyniosły 123.058,9 tys. zł (w tym 58.029,6 tys. zł stanowiło dofinansowanie zadań ujętych w AKPOŚK 2017), z tego 119.024,7 tys., zł stanowiły pożyczki, a 4.034,2 tys. zł dotacje.

W okresie objętym kontrolą, główną pozycją stanowiły wydatki realizowane w ramach naboru ciągłego wniosków wynikających z „Zasad udzielania i umarzania pożyczek...” Wydatki te wyniosły w kontrolowanym okresie 119.684,4 tys. zł, z tego 58.029,6 tys. zł stanowiło dofinansowanie zadań ujętych w AKPOŚK 2017.

3.167,4 tys. zł stanowiły wydatki poniesione w latach 2018-2020 (III kwartały) w ramach Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, których wartość w okresie od IV kwartału 2019 do końca 2020 r. wyniosła 17.183,1 tys. zł.⁹

Wydatki w ramach realizowanego przez Fundusz programu „Przyjazny Dom” wyniosły w okresie objętym kontrolą 207,1 tys. zł. Od początku uruchomienia tego programu wydatki te osiągnęły 230,8 tys. zł.

(akta kontroli str. 506-522)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁹ Wydatki z tytułu zawartych umów w kwocie 14.015,7 tys. zł poniesiono w IV kwartale 2020 r.

1.2. Dofinansowanie realizacji zadań z zakresu gospodarki ściekowej

a) W okresie objętym kontrolą Fundusz w ramach dofinansowania przedsięwzięć w zakresie gospodarki ściekowej zawarł:

- 107 umów w ramach naboru ciągłego wniosków wynikającego z „Zasad udzielania i umarzania pożyczek...” o wartości 160.149,5 tys. zł, z tego 155.656,6 tys. zł stanowiły pożyczki, a 4.492,9 tys. zł dotacje. Środki na ten cel pochodziły ze środków własnych Funduszu;
- 11 umów w ramach Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK o wartości 27.721,4 tys. zł w formie pożyczek, na sfinansowanie których środki pochodziły z NFOŚiGW;¹⁰
- 52 umowy w ramach programu „Przyjazny Dom” o wartości 207,1 tys. zł, sfinansowane ze środków własnych Funduszu.

(akta kontroli str. 523)

b) Łącznie w okresie objętym kontrolą Fundusz rozpatrywał:

- 137 wniosków w ramach ciągłego naboru wniosków wynikającego z „Zasad udzielania i umarzania pożyczek...” o wartości 219.494,7 tys. zł, w tym 206.395,9 tys. zł na pożyczki oraz 13.098,8 tys. zł na dotacje. Całkowity koszt tych zadań szacowany był na 565.270,2 tys. zł;
- 29 wniosków w ramach Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK o wartości 90.796,3 tys. zł na pożyczki ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW. Koszt tych zadań szacowany był na 100.463,6 tys. zł;
- 66 wniosków w ramach programu „Przyjazny Dom” o wartości 254,7 tys. zł. Łączny koszt realizowanych zadań wyniósł 856,1 tys. zł.

(akta kontroli str. 523)

c) Łącznie w okresie 2018-2020 stwierdzono siedem przypadków odrzucenia wniosków o dofinansowanie inwestycji związanych z gospodarką ściekową, z tego cztery z przyczyn formalnych i trzy z przyczyn merytorycznych.

W kontroli sprawdzono dokumentację wszystkich tych spraw.

W uzasadnieniach odmów dofinansowania wskazano następujące okoliczności:

- odmowa udzielenia dofinansowania w formie dotacji zadania, które rok wcześniej zostało wybrane do dofinansowania w formie pożyczki. Kolejne dofinansowanie tego zadania przez udzielenie dotacji nie powodowałoby uzyskania dodatkowego efektu ekologicznego, którego wielkość została określona w umowie pożyczki, a jedynie byłoby zmianą montażu finansowego;
- wniosek zgłoszony na zadania określone w § 2 ust 1 pkt 4 załącznika do „Zasad udzielania dofinansowania...”, tj. zadania pilne, wymagające niezwłocznego wykonania i mające na celu uniknięcie lub zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska.Zadanie nie miało charakteru pilnego, a stanowiło doposażenie GZUK w dodatkowy sprzęt do bieżącego utrzymania sieci kanalizacyjnej;
- wniosek złożono po terminie określonym w naborze;
- w dwóch przypadkach wnioskowana oczyszczalnia nie posiada certyfikatu/deklaracji właściwości użytkowych potwierdzających zgodność z normą PN-EN 12566-3+A2:2013 lub nowszą lub równoważną;
- w dwóch przypadkach wnioskodawcy nie złożyli uzupełnień do wniosku, co uniemożliwiło ich ocenę.

(akta kontroli str. 524)

¹⁰ 3 umowy na kwotę 8.355,38 tys. zł zawarto w IV kwartale 2020 r.

Ponadto stwierdzono, że dziewięciu wnioskodawców, którzy złożyli wnioski o pożyczki w 2019 r., Fundusz poinformował o braku środków pożyczkowych na 2019 r. Łączna wnioskowana kwota pożyczek z tego tytułu wynosiła 22.580,2 tys. zł. Jeden z wniosków obejmował zadanie ujęte w KPOŚK w kwocie 8.780 tys. zł. Był to wniosek Gminy Radomyśl Wielki na zadanie pn. Poprawa gospodarki ściekowej w Gminie Radomyśl Wielki. Całkowity koszt zadania określono na 19.504.771,59 zł. Z informacji uzyskanej z Gminy wynika, że na realizację przedmiotowego zadania Gmina skorzystała ze środków bankowych. Wynikało to m.in. ze względu na brak możliwości umorzenia pożyczki przez WFOŚiGW, gdyż zadanie było współfinansowane ze środków UE.¹¹

W przypadku trzech wnioskodawców, Fundusz otrzymał informację, że zamierzają realizować zadania korzystając ze środków bankowych.¹²

Gmina Narol poinformowała WFOŚiGW, że zamierza skorzystać ze środków NFOŚiGW na realizację przedmiotowego zadania.

Czterech wnioskodawców wycofało wnioski złożone w 2019 r. i ponownie złożyło je w 2020 r.¹³

(akta kontroli str. 525-526)

Prezes Zarządu Funduszu wyjaśnił, że w roku 2018 było bardzo duże zainteresowanie środkami pożyczkowymi Wojewódzkiego Funduszu w ramach wszystkich dziedzin, w tym również gospodarki ściekowej. Na dzień 01.01.2019 r. 53.038,3 tys. zł stanowiły zobowiązania z decyzji podjętych w 2018 r., a budżet środków pożyczkowych wynosił 66.500,00 tys. zł. W odniesieniu do gospodarki ściekowej w planie finansowym ujęte były środki w kwocie 44.000,00 tys. zł, z czego 39.933,9 tys. zł stanowiły zobowiązania z decyzji podjętych w poprzednim roku. Stąd też już w kwietniu 2019 r., po wyczerpaniu budżetu na dziedzinę Gospodarka ściekowa, informowano Wnioskodawców o braku środków finansowych.

Wszyscy Wnioskodawcy zostali poinformowani, iż Zarząd WFOŚiGW w Rzeszowie prowadzi działania mające na celu zapewnienie odpowiedniej ilości środków pożyczkowych.

Sytuacja taka nie miała miejsca w latach 2018 i 2020.

Wyczerpanie środków pożyczkowych w 2019 r. skutkowało decyzją Funduszu o wzięciu udziału w programie „Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych” celem zapewnienia środków na gospodarkę ściekową.

(akta kontroli str. 527-529)

d) W okresie 2018 - 2020 w WFOŚiGW w Rzeszowie miało miejsce 36 przypadków wycofania przez beneficjentów wniosków o dofinansowanie zadań z zakresu gospodarki ściekowej. W kontroli sprawdzono dokumentację 10 spraw. W 9 przypadkach były to wnioski gmin, a w jednym spółki komunalnej.

Ustalono, że:

- w dwóch przypadkach - beneficjenci wycofali wnioski wkrótce po ich złożeniu, nie podając żadnego uzasadnienia;
- w trzech przypadkach - wnioskodawcy wycofali wnioski po wezwaniu ich przez Fundusz o uzupełnienie brakujących dokumentów;
- w trzech przypadkach - wnioskodawcy zostali poinformowani przez Fundusz, że procedura rozpatrywania wniosków została wstrzymana ze względu na wyczerpanie

¹¹ Zgodnie z § 16 ust. 2 pkt 2 Zasad udzielania i umarzania pożyczek oraz trybu i zasad udzielania i rozliczania dotacji przez WFOŚiGW – nie podlegają umorzeniu pożyczki wypłacone ze środków Funduszu na zadania realizowane z udziałem środków Spójności, funduszy strukturalnych oraz innych źródeł zagranicznych.

¹² Gmina Oleszyce, Lubaczów (2 wnioski)

¹³ Gmina Czudec, Gmina Nisko (2 wnioski), Gmina Leżajsk

środków pożyczkowych zaplanowanych w Planie działalności WFOŚiGW na 2019 r. Zaproponowano im zwrócić się o udzielenie pożyczki do NFOŚiGW. W dwóch przypadkach (ten sam wnioskodawca) w 20.01.2020 r. poinformował Fundusz, że wycofuje wnioski, złożone w 2019 r. gdyż w 2020 r. złożył nowe wnioski na realizację tych samych zadań. Natomiast autor trzeciego wniosku złożył wniosek o jego wycofanie, nie podając żadnego uzasadnienia;

- w dwóch przypadkach - beneficjenci wycofali wnioski uzasadniając to korzystną sytuacją finansową gmin (otrzymania wsparcia z Rządowego Funduszu Inicjatyw Lokalnych i uzyskania znacznej kwoty ze sprzedaży działek komunalnych oraz znaczącego spadku wartości robót po przetargu i otrzymania dofinansowania z RPO).

(akta kontroli str. 530-534)

f) Na podstawie zbadanych wniosków o dofinansowanie zadań związanych z gospodarką ściekową ustalono, że w przypadku 10 wniosków złożonych w ramach Programu „Przyjazny Dom” na dofinansowanie w formie dotacji budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, kwoty dofinansowania w 9 przypadkach odpowiadały kwotom wnioskowanym (były to kwoty od 3.900 zł do 4.354,20 zł odpowiadające 30% kosztów kwalifikowalnych realizowanych przedsięwzięć). W jednym przypadku, wnioskowana kwota wynosiła 4.500 zł. Wypłata nastąpiła w kwocie 3.806,26 zł, stanowiącej 30% kwoty zadania udokumentowanej przedłożonymi fakturami w wysokości 12.687,54 zł.

W przypadku zbadanych trzech wniosków dotyczących Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOSK, kwoty dofinansowania były zgodne z kwotami wnioskowanymi (w jednym przypadku, w pierwotnej wersji wniosek złożony został na kwotę 1.754.518 zł, a w następstwie przeprowadzenia procedury zamówień publicznych, wnioskodawca obniżył wartość wnioskowanej pożyczki do 1.235.594 zł).

W przypadku 20 wniosków realizowanych w ramach naborów ciągłych, kwoty dofinansowania w większości przypadków były zgodne z kwotami wnioskowanymi. Stwierdzono:

- jeden przypadek wezwania wnioskodawcy do przedłożenia skorygowanego wniosku o pożyczkę uwzględniającego kwotę netto zadania oraz skorygowanego oświadczenia dotyczącego podatku VAT. W następstwie wezwania wnioskodawca obniżył wnioskowaną kwotę z 1.200.000 zł do 975.609,76 zł i na taką kwotę została zawarta umowa pożyczki;

- jeden przypadek zmniejszenia aneksem do umowy kwoty dofinansowania w formie pożyczki z 4.793.000 zł na 4.370.864 zł, w wyniku uaktualnienia harmonogramów rzeczowo-finansowych;

- jeden przypadek obniżenia przez wnioskodawcę wnioskowanej kwoty pożyczki z 7.000.000 zł do kwoty 5.312.000 zł ze względu na korzystniejsze rozstrzygnięcia przetargowe.

(akta kontroli str. 535-536)

g) Na podstawie wybranej do kontroli dokumentacji w/w spraw o dofinansowanie zadań w zakresie gospodarki ściekowej ustalono, że wnioski były rozpatrywane zgodnie z zasadami określonymi w Zarządzeniu nr 11/2017 Prezesa Zarządu Funduszu z dnia 20 września 2017 r. w sprawie procedury rozpatrywania wniosków ze środków WFOŚiGW oraz realizacji przyznanej pomocy.

Przepisy zarządzenia wyróżniały następujące etapy rozpatrywania wniosków:

- zgłoszenie wniosku,
- wstępna weryfikacja wniosku,
- ocena merytoryczna wniosku,
- decyzja Zarządu,

- realizacja umowy.

Przepisy zarządzenia nie określały maksymalnej liczby dni przeznaczonych na poszczególne etapy rozpatrywania wniosku, ani ogólnych terminów na rozpatrzenie sprawy.

Z analizy akt spraw dotyczących udzielania dofinansowania na zadania związane z gospodarką ściekową wynika, że poszczególne czynności podejmowane przez pracowników Funduszu, na każdym etapie rozpatrywania wniosków, podejmowane były bezzwłocznie.

Wyjątek stanowiły wymienione poniżej sprawy, w których termin pomiędzy czynnościami związanymi głównie z rejestracją wniosków był dość długi, i tak:

- Gmina Raniżów (DW.401.047.2019) – wniosek wpłynął do WFOŚiGW 9.07.2019 r. a został zarejestrowany dopiero 15.10.2019 r. pod poz. 19/0685 (ponad 3 miesiące);

- Gmina Boguchwała - wniosek zarejestrowany został 30.05.2018 r. pod poz. 18/0342, a następną odnotowaną czynność - karta informacyjna zadania datowana jest na 13.08.2018 r.;

- Gmina Tuszów Narodowy (DW.40.038.2019) – wniosek o pożyczkę wpłynął 29.08.2019 r., a został zarejestrowany dopiero 23.10.2019 r. (prawie 2 miesiące). Kolejna odnotowana czynność miała miejsce dopiero w dniu 21.01.2020 r. (spotkanie z przedstawicielem Wnioskodawcy);

- Gmina Czudec (DW.401.043.2019) - wniosek wpłynął 5.07.2019 r., a zarejestrowano go dopiero w dniu 24.10.2019 r. pod poz. 19/0679. (ponad 3 miesiące);

- Gmina Solina (DW.401.031.2019) - wniosek o pożyczkę wpłynął 9.08.2019 r., a zarejestrowano go dopiero 22.10.2019 r. pod poz. 19/0666;

- Gmina Bojanów (nr wniosku 19/0193) - Karta informacyjna zadania z dnia 4.07.2019 r. z oceną negatywną. Uchwała Zarządu WFOŚiGW nr 4675/2019 o odmowie dofinansowania oraz zawiadomienie Wnioskodawcy dopiero dnia 12.12.2019 r.;

- Baranów Sandomierski (DW.401.040.2019) - wniosek o pożyczkę wraz z załącznikami złożono w dniu 30.08.2019 r., zarejestrowano dopiero w dniu 23.10.2019 r. pod poz. 19/0675. Następną odnotowaną czynność to pismo z dnia 10.03.2020 r. wzywające wnioskodawcę do uzupełnienia wniosku (od złożenia wniosku do wezwania wnioskodawcy o uzupełnienie minęło ponad 6 miesięcy);

- Gmina Kolbuszowa (DW.401.042.2019) - wniosek o pożyczkę wraz z załącznikami złożono w dniu 30.08.2019 r., a zarejestrowano dopiero w dniu 24.10.2019 r. pod poz. 19/0677.

(akta kontroli str. 537-541)

Prezes Zarządu WFOŚiGW wyjaśnił, że podejmowanie czynności przez pracowników WFOŚiGW w Rzeszowie w sprawach udzielania pożyczek na zadania związane z gospodarką ściekową następowało bez zbędnej zwłoki (...)

Formalnie rozpatrywanie wniosków i podejmowanie decyzji o dofinansowaniu, mogło nastąpić dopiero po podpisaniu umowy z NFOŚiGW z dnia 03.12.2019 r. udostępnienia środków nr 685/2019/Wn9/OW-op-WF/US z przeznaczeniem na udzielenie pożyczek w ramach realizacji „Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”.

Ponadto ze względu na dużą ilość wniosków złożonych w 2019 r., na kolejność rozpatrywania wniosków miał wpływ termin zakończenia zadania - zadania już realizowane przez Wnioskodawców były traktowane priorytetowo, natomiast w drugiej kolejności rozpatrywano wnioski, w których realizacja zadań była dopiero planowana. Stąd też wniosek Gminy Baranów Sandomierski z planowanym terminem realizacji zadania od maja 2020 r. do października 2021 r. rozpoczęto

rozpatrywać w marcu 2020 r., a wniosek Gminy Tuszów Narodowy z planowanym terminem realizacji zadania 31.03.-30.10.2020 r. - rozpoczęto w styczniu 2020 r.

(akta kontroli str. 581-583)

h) Zarządzenie nr 11/2017 Prezesa Zarządu Funduszu z dnia 20 września 2017 r. w sprawie procedury rozpatrywania wniosków ze środków WFOŚiGW oraz realizacji przyznanej pomocy nie określało terminów pomiędzy zakończeniem rozpatrywania wniosku, a podpisaniem umowy.

Analiza dokumentacji spraw związanych z przyznawaniem dofinansowania na zadania związane z gospodarką ściekową wykazała, że podpisywanie umów:

- w sprawach związanych z realizacją Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych podpisanie umów na ogół następowało w terminach do 10 dni od daty uchwały Rady Nadzorczej Funduszu.

W sprawie DW.40.038.2019, uchwała Rady Nadzorczej Funduszu nr 20/2020 pozytywnie opiniująca wniosek o udzielenie pożyczki została podjęta w dniu 31 marca 2020 r. W dniu 1 kwietnia 2020 r. poinformowano wnioskodawcę o pozytywnej decyzji Rady Nadzorczej i jednocześnie wezwano go do przedłożenia dodatkowych dokumentów (oświadczenie dotyczące wyboru wykonawcy zadania, kopia umowy z wykonawcą, cztery egzemplarze uaktualnionego harmonogramu rzeczowo – finansowego, informacja o terminie wypłaty pożyczki) z pouczeniem, że jeżeli w ciągu trzech miesięcy od podjęcia decyzji o dofinansowaniu nie zostanie zawarta umowa z przyczyn leżących po stronie wnioskodawcy, decyzja w tej sprawie może zostać uchylona.

Wnioskodawca złożył brakujące dokumenty 17 czerwca 2020 r., a umowa pożyczki nr 46/2020/OW/R/PWS, została podpisana 23 czerwca 2020 r.;

- w ramach działań dofinansowywanych w ramach naboru ciągłego umowy o dofinansowanie zadań były podpisywane w terminie do 30 dni od podjęcia uchwały przez Radę Nadzorczą Funduszu za wyjątkiem spraw:

1. PP.401.006.2017, w której uchwała Rady Nadzorczej Funduszu pozytywnie opiniująca wniosek została podjęta w dniu 20 lipca 2017 r. O pozytywnej decyzji Rady Nadzorczej wnioskodawca został poinformowany 4 sierpnia 2017 r. i jednocześnie wezwany do doręczenia aktualnych dokumentów (uaktualniony harmonogram rzeczowo-finansowy, oświadczenie dotyczące wyboru wykonawcy, kopia umowy z wykonawcą). Następnie pismem z dnia 10 października 2017 r., wnioskodawca poprosił o przesunięcie terminu zawarcia umowy, ze względu na trwające procedury zamówień publicznych. Wymagane dokumenty złożył 22 stycznia 2018 r. i 21 lutego 2018 r. została z nim zawarta umowa;

2. DW.401.023.2018 – uchwała Rady Nadzorczej została podjęta w dniu 28 czerwca 2018 r. Pismem z dnia 17 lipca 2018 r. wnioskodawcę wezwano o doręczenie harmonogramu rzeczowo-finansowego, aktualnego odpisu z księgi wieczystej nieruchomości, na których miała być ustanowiona hipoteka zabezpieczająca spłatę pożyczki, operatu szacunkowego w/w nieruchomości, aktualnych polis ubezpieczeniowych obejmujących nieruchomości objęte księgą wieczystą, sprawozdania finansowego F-01 za I półrocze 2018 r.). W dniu 23 lipca 2018 r. WFOŚiGW w Rzeszowie dokonał kontroli wstępnej zadania. Wnioskodawca nadesłał dokumenty 30.07.2018 r. W dniu 2 sierpnia 2018 r. sporządzono ocenę zdolności kredytowej wnioskodawcy. Umowa pożyczki nr 47/2018/OW/R/P została zawarta 10 sierpnia 2018 r.

(akta kontroli str. 524-580)

i, j, k) Zgodnie z § 20 Zarządzenia Nr 11 Prezesa Zarządu Funduszu z 20 września 2017 r. w sprawie procedury rozpatrywania wniosków o dofinansowanie ze środków WFOŚiGW oraz realizacji przyznanej pomocy, wypłata rat pożyczki/dotacji

następuje w terminach określonych umową po przedłożeniu przez Pożyczkobiorcę/Dotowanego:

- formularza rozliczenia środków wg wzoru obowiązującego w Funduszu,
- kserokopii faktur/rachunków uprzednio opisanych na oryginałach w jakiej wysokości są one zrealizowane ze środków Funduszu, uwierzytelnionych za zgodność z oryginałem,
- protokołów częściowego lub końcowego odbioru,
- innych dokumentów, wynikających z zawartej umowy.

W umowach na dofinansowanie zawierano zapis, że wypłata nastąpi w terminie określonym w umowie pod warunkiem przedstawienia w terminie 30 dni (albo 14 dni) przed terminem wypłaty następujących dokumentów: rozliczenia zrealizowanego zadania oraz protokołów stwierdzających wykonanie i odbiór robót będących przedmiotem rozliczenia.

W kontroli 9 spraw dotyczących udzielania pożyczek w ramach działalności statutowej Funduszu zbadano szczegółowo dokumentację związaną z realizacją płatności częściowych w trakcie realizowanych zadań. W próbie tej zbadano 24 wnioski o płatność składane przez beneficjentów wraz z dokumentacją. Ustalono, że wnioski o płatność były rozpatrywane zgodnie z cyt. procedurami, a wypłata środków dokonywana była w terminach wynikających z zawartych umów i przedstawionych rozliczeń, zweryfikowanych przez pracowników Funduszu.

W wyniku weryfikacji, w jednym przypadku¹⁴, w którym wnioskodawca wystąpił o wypłatę pierwszej transzy pożyczki w wysokości 950.000 zł, Fundusz poinformował wnioskodawcę, że nie finansuje elementów zadań, na które faktury zostały wystawione przed złożeniem wniosku. Ponadto wskazano na brak możliwości przyporządkowania poniesionych kosztów wymienionych w protokołach odbioru częściowego do odpowiednich pozycji harmonogramu rzeczowo-finansowego oraz zobowiązano wnioskodawcę do zweryfikowania opisu faktur dotyczących wysokości pożyczki ze środków Funduszu oraz PROW. W następstwie tego, wnioskodawca złożył poprawione dokumenty na kwotę 430.320 zł, które zostały zweryfikowane, a wnioskowana kwota została wypłacona.

(akta kontroli str. 542-553)

l) Fundusz prowadził kontrole w trakcie realizacji inwestycji, które potwierdzały stopień osiągnięcia zakładanych efektów rzeczowych.

W zbadanych w kontroli sprawach, w trzech przypadkach Fundusz przeprowadził kontrole w trakcie realizowanych zadań, w których oceniono stopień realizacji zadań, zgodność z harmonogramem finansowo-rzeczowym oraz zaangażowanie finansowe.¹⁵ W kontrolach tych nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 542-553)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Rozliczanie umów o dofinansowanie zadań z zakresu gospodarki ściekowej

Opis stanu
faktycznego

a) W okresie objętym kontrolą zakończono 154 przedsięwzięcia związane z gospodarką ściekową, z tego:

- 3 dotyczyły Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych;

¹⁴ Gmina Sokółów Małopolski nr DW.401.002.2019

¹⁵ GOKOM Sp. z o.o. w Boguchwale DW.401.023.2018, Gmina Pruchnik PP.401.006.2017, Gmina Dydnia 18/0329.

- 52 - programu Przyjazny Dom;
 - 99 w ramach naboru ciągłego wniosków wynikających z „Zasad udzielania i umarzania pożyczek...”, z tego 42 na zadania ujęte w AKPOŚK 2017.
- W sprawach tych złożono wnioski o płatność końcową, na następujące kwoty:
- 4.403,03 tys. zł w ramach Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych;
 - 207,1 tys. zł w ramach programu Przyjazny Dom;
 - 129.486,3 tys. zł w ramach naboru ciągłego wniosków wynikających z „Zasad udzielania i umarzania pożyczek...”, z tego 54.174,9 tys. zł na zadania ujęte w AKPOSK 2017.

(akta kontroli str. 584)

b) Łączna wartość, na jaką złożono wnioski wynosiła 134.096,33 zł. Pierwotna wartość umów objętych rozliczeniami końcowymi wynosiła 140.901,43 tys. zł. W ramach Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych kwota na jaką złożono wnioski była taka sama jak wartość zawartych umów. W ramach naboru ciągłego prowadzonego zgodnie z „Zasadami udzielania i umarzania pożyczek...” wnioski złożono na kwotę 129.486,3 tys. zł, przy pierwotnej wartości umów objętych rozliczeniami w wysokości 135.018,9 tys. zł. W ramach programu Przyjazny Dom złożono wnioski na kwotę 207,1 tys. zł, przy pierwotnej wartości umów w kwocie 209,4 tys. zł. Niższa kwota wniosków o płatność końcową w porównaniu z pierwotną wartością umów wynikała z dokumentów przedstawionych do rozliczenia przez Beneficjentów.

(akta kontroli str. 584)

c) Zarządzeniem Prezesa Zarządu WFOŚiGW nr 1/2019 r. z dnia 24.01.2019 r. ustalono zasady kontroli zadań dofinansowanych ze środków Funduszu. Zgodnie z zarządzeniem, kontrole powinny być prowadzone na wszystkich etapach realizacji zadania jako kontrole wstępne, bieżące i końcowe.

Załącznikiem do Zarządzenia była Metodologia doboru próby zadań do kontroli bieżącej/końcowej ze środków Funduszu. Zgodnie z jej założeniami, podstawowy procent kontrolowanych zadań wynosi 10% liczby zadań realizowanych w roku w obrębie każdej dziedziny.

W latach 2018-2020 Fundusz przeprowadził 85 kontroli związanych z realizacją przedsięwzięć w ramach gospodarki ściekowej, 14 kontroli dotyczyło rozliczeń końcowych.

W ramach przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w wydatkowaniu przez beneficjentów środków uzyskanych w ramach dofinansowania WFOŚiGW.

(akta kontroli str. 585-598)

d, e) Na podstawie dokumentacji 10 spraw zakończonych dotyczących udzielania dofinansowania w ramach działań statutowych, trzech spraw z Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz 10 spraw dotyczących programu Przyjazny Dom, ustalono, że przy rozliczaniu dofinansowania Fundusz dotrzymywał terminów i warunków zawartych w umowach oraz Zarządzeniu Nr 11 Prezesa Zarządu Funduszu z 20 września 2017 r. w sprawie *procedury rozpatrywania wniosków o dofinansowanie ze środków WFOŚiGW oraz realizacji przyznanej pomocy.*

Pełne rozliczenie zadań dokonywane było po przedłożeniu przez beneficjentów zbiorczego zestawienia faktur oraz dokumentów potwierdzających wykonanie zadania i osiągnięcie zakładanego efektu.

We wszystkich analizowanych umowach zawieranych na dofinansowanie zadań związanych z gospodarką ściekową zawierano zapisy określające efekt ekologiczny, termin jego osiągnięcia oraz sposób potwierdzenia.

Efekt ekologiczny w przeważającej części przypadków wskazywany był zakładaną liczbą RLM. W umowie nr 45/2018/OW/K/P planowany efekt ekologiczny określono, jako „prawidłowe zagospodarowanie ścieków komunalnych pochodzących z 210 gospodarstw”, natomiast w umowie nr 6/2019/OW/K/P, jako: „prawidłowe zagospodarowanie ścieków komunalnych pochodzących z 372 gospodarstw”.

Terminy osiągnięcia efektów ekologicznych określone w umowie były zależne od rodzaju inwestycji. Najdłuższe terminy przewidziano w umowach DW.401.002.2019 oraz DW.401.003.2019, gdzie termin złożenia sprawozdania potwierdzającego osiągnięcie efektu ekologicznego (odpowiednio: RLM 2000 i RLM 13.130) przewidziano na 31.01.2022 r. (rozliczenie wykonanych robót określono odpowiednio do 31.08.2000 r. i 20.05.2020 r.). Termin osiągnięcia efektu ekologicznego był w tych przypadkach uzależniony od terminu zawarcia umów na podłączenie do sieci przez mieszkańców.

W umowach zakładano, że osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych będzie potwierdzane w formie oświadczenia beneficjenta o trwałości projektu, sprawozdania potwierdzającego osiągnięcie efektu ekologicznego albo oświadczenia o osiągnięciu efektu ekologicznego. W zbadanych sprawach, w których termin osiągnięcia efektów ekologicznych upłynął, znajdowały się dokumenty potwierdzające osiągnięcie efektów ekologicznych przez beneficjentów. Efekty rzeczowe były rozliczane wraz ze składanymi rozliczeniami wykonanych zadań w formie protokołów odbioru, pozwoleń na użytkowanie, itp.

W sprawach, w których termin osiągnięcia efektów ekologicznych upłynął, znajdowały się dokumenty potwierdzające ich osiągnięcie. Dokumenty potwierdzające osiągnięcie efektu ekologicznego były składane w terminach wynikających z zawartych umów, za wyjątkiem sprawy wynikającej z umowy pożyczki nr 47/2018/OW/R/P. W umowie tej uzyskanie planowanego efektu ekologicznego (RLM – 76) przewidziano do 29.12.2019 r. Wnioskodawca złożył oświadczenie o osiągnięciu efektu ekologicznego 18.02.2020 r. uzasadniając opóźnienie zmianami kadrowymi i przeoczeniem zapisów umownych. W aktach sprawy znajdowała się opinia o przyjęcie złożonego oświadczenia.

W sprawie wynikającej z umowy nr 45/2018/OW/K/P osiągnięcie efektu ekologicznego (zagospodarowanie ścieków komunalnych pochodzących z 210 gospodarstw) zostało określone do 31.12.2018 r. W dniu 21.12.2018 r. Wnioskodawca zwrócił się z prośbą o przedłużenie terminu potwierdzenia efektu ekologicznego do 30.06.2019 r. ze względu na brak umów z właścicielami nieruchomości na podłączenie. Wniosek został pozytywnie zaopiniowany (opinia z 10.01.2019 r.). Zarząd Funduszu wyraził zgodę na aneksowanie umowy (uchwała z 28.01.2019 r.). Aneks nr 01 z 1.02.2019 r. (błędna data 01.02.2018 r.) zmieniono termin osiągnięcia planowanych efektów ekologicznego i rzeczowego na 28.06.2019 r. Stwierdzenie, że zadanie zostało wykonane i prawidłowo rozliczone zostało zawarte w protokole kontroli końcowej z dnia 9.10.2019 r.

(akta kontroli str. 535-536, 542-553)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag, ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, 25 maja 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka
/-/

Kontroler

Wojciech Machowicz
doradca prawny

/-/